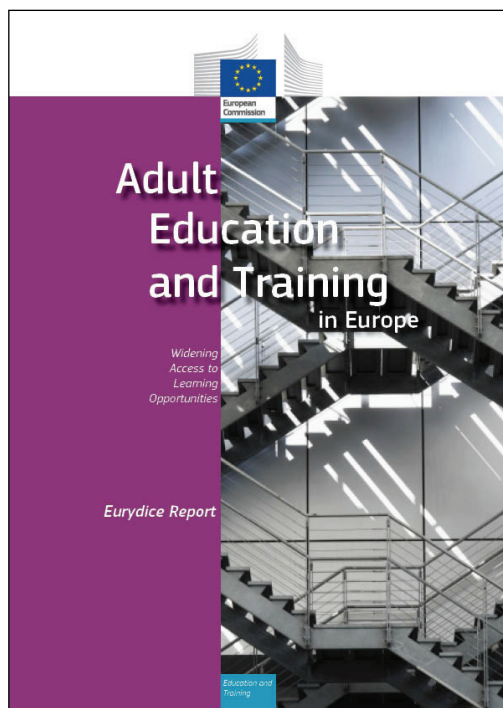

Komisja Europejska

Raport Eurydice

Edukacja i szkolenia dorosłych w Europie: łatwiejszy dostęp do możliwości uczenia się

Jakim poziomem wykształcenia mogą pochwalić się dorośli Europejczycy? Jaki poziom umiejętności reprezentują w dziedzinie czytania, matematyki oraz w posługiwaniu się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi (TIK)? Czy wszyscy dorośli mają równy dostęp do możliwości jakie oferuje koncepcja uczenia się przez całe życie? Informacje i dane zebrane w raporcie Eurydice *Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities* (Edukacja i szkolenia dorosłych w Europie: łatwiejszy dostęp do możliwości uczenia się) to punkt wyjścia do analizy stanu edukacji i szkoleń dla dorosłych w Europie.

Biorąc za punkt wyjścia priorytety zaktualizowanej agendy europejskiej dotyczącej uczenia się dorosłych (2011), raport koncentruje się na polityce i działaniach zapewniających odpowiednie warunki i możliwości podjęcia nauki dla tych dorosłych, których umiejętności i kwalifikacje nie odpowiadają obecnym oczekiwaniom rynku pracy i społeczeństwa. Autorzy opracowania przyjmują szeroką perspektywę tematyczną prezentując dane począwszy od wskaźników ilościowych dotyczących edukacji i szkoleń dla dorosłych po założenia polityczne i priorytety w tej dziedzinie, najważniejsze rodzaje programów finansowanych ze środków publicznych, elastyczność ścieżek kształcenia, inicjatywy mające na celu upowszechnienie informacji o dostępie do edukacji dorosłych oraz doradztwo edukacyjne i zawodowe, jak również sposoby finansowania tego typu kształcenia.

Raport dotyczy 35 systemów edukacji w 32 krajach europejskich (państwa członkowskie UE, Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Turcja). Dane do raportu zostały pobrane z różnych źródeł, ale najważniejszym z nich jest informacja zebrana w biurach krajowych sieci Eurydice w roku 2014. Obok danych Eurydice opracowanie obejmuje także dane statystyczne i wyniki badań międzynarodowych oraz projektów badawczych.

Zapraszamy do zapoznania się z głównymi wnioskami z publikacji.

Co to jest Eurydice?

Sieć Eurydice dostarcza informacji i analiz europejskich systemów edukacji i krajowych polityk edukacyjnych. Składa się z 40 biur krajowych w 36 krajach uczestniczących w programie Erasmus+ i jest koordynowana oraz zarządzana przez Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audio-wizualnego (EACEA) w Brukseli. Publikacje Eurydice są dostępne nieodpłatnie na stronie internetowej sieci lub na życzenie w formie drukowanej. Więcej informacji na temat Eurydice na stronach:

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice> oraz www.eurydice.org.pl.

Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities

Edukacja i szkolenia dorosłych w Europie: łatwiejszy dostęp do możliwości uczenia się

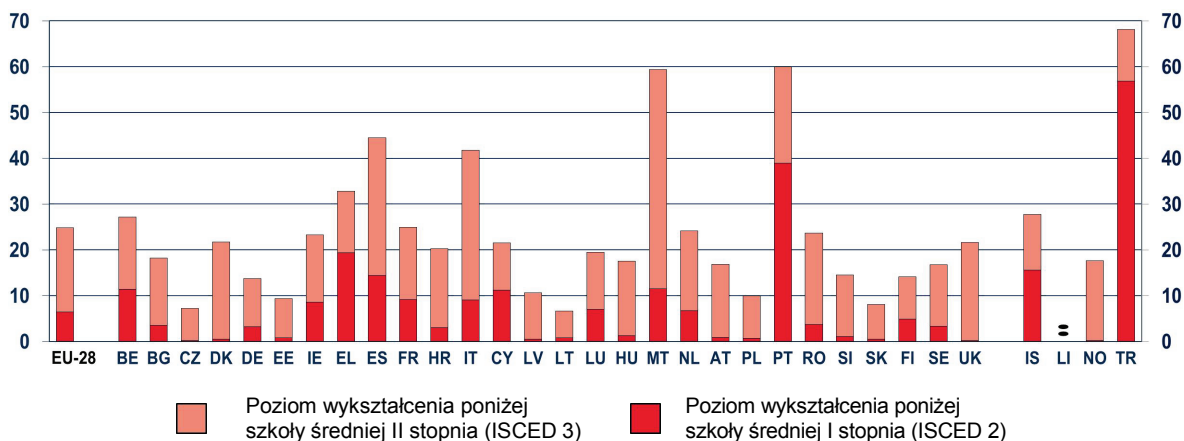
Pełna treść raportu w języku angielskim jest dostępna na stronie internetowej:
www.eurydice.org.pl

Okolo 70 milionów dorosłych Europejczyków nie ma pełnego wykształcenia średniego

Jednym ze sposobów oszacowania zasobów wiedzy i umiejętności jakimi dysponuje gospodarka europejska jest analiza danych dotyczących poziomu wykształcenia populacji dorosłych. Dostępne statystyki pokazują, że jeden na dziesięciu dorosłych w wieku 25-64 lat w Unii Europejskiej – czyli ok. 70 milionów – nie ukończył formalnego kształcenia na poziomie szkoły średniej II stopnia (ponadgimnazjalnym).

Liczba ta obejmuje także ok. 20 milionów osób które opuściły system edukacji z wykształceniem zaledwie podstawowym. Niski poziom wykształcenia dotyczy w największym stopniu Europy Południowej. Występują również zasadnicze różnice między pokoleniami, młodzi dorośli mają o wiele wyższy poziom wykształcenia niż grupy osób w starszym wieku.

Dorośli (wiek 25-64 lat) z poziomem wykształcenia poniżej szkoły średniej II stopnia/ szkoły średniej I stopnia (%), 2013

Źródło: Eurostat (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności).

W Unii Europejskiej jeden spośród pięciu dorosłych ma niski poziom umiejętności w dziedzinie czytania i matematyki, a niemal co trzeci ma bardzo niski poziom lub w ogóle nie posiada umiejętności w zakresie TIK

Poziom wykształcenia to ważny wskaźnik mierzący kapitał ludzki, jakim dysponuje dane społeczeństwo, ale nie zawsze stanowi dobre odzwierciedlenie umiejętności jego obywateli. Umiejętności zdobyte w ramach systemu szkolnego mogą się stać nieaktualne, w szczególności jeśli nie są wykorzystywane, a z kolei osoby z niskim poziomem wykształcenia mogą zdobyć szereg umiejętności dzięki doświadczeniu zawodowemu i życiowemu. Międzynarodowe Badanie Kompetencji Osób Dorosłych PIAAC (OECD) pozwala na porównywanie kapitału ludzkiego, jakim dysponują poszczególne społeczeństwa poprzez bezpośrednią ocenę poziomu umiejętności populacji dorosłych (w wieku 16-65 lat).

W 17 krajach Unii Europejskiej uczestniczących w pierwszej części badania średnio 19,9% dorosłych prezentowało niski poziom w zakresie umiejętności czytania, a 23,6% w umiejętności rachowania. Zarówno wyniki badania PIAAC, jak i statystyka Unii Europejskiej dotycząca społeczeństwa informacyjnego (ISOC) wskazują, że około 30 % dorosłych w Unii Europejskiej ma albo bardzo niski poziom, albo w ogóle nie dysponuje umiejętnościami w dziedzinie TIK. Ponadto statystyka ISOC wskazuje również, że prawie połowa dorosłych obywateli UE uważa, że ich umiejętności cyfrowe nie spełniają oczekiwań obecnego rynku pracy.

Dorośli o największych potrzebach edukacyjnych mają najmniej możliwości korzystania z oferty uczenia się przez całe życie

Uczestnictwo w edukacji dorosłych jest uzależnione od wielu czynników, w szczególności od poziomu wykształcenia, statusu na rynku pracy, zawodu, wieku i umiejętności. Dorośli z niskimi kwalifikacjami lub w ogóle ich pozbawieni, zatrudnieni w zawodach niewymagających posiadania złożonych umiejętności, bezrobotni i ekonomicznie

nieaktywni, ludzie w starszym wieku i z niskim poziomem umiejętności rzadziej uczestniczą w różnych formach uczenia się przez całe życie. Można powiedzieć, że ci dorośli, którzy najbardziej potrzebują edukacji i szkoleń mają najmniejszy dostęp do możliwości jakie oferuje koncepcja uczenia się przez całe życie.

Polityka w zakresie edukacji dorosłych kładzie największy nacisk na otwarcie możliwości kształcenia przez całe życie dla najbardziej defaworyzowanych grup ale rzadko wskazuje konkretne cele

Badania Eurydice pokazują, że wsparcie dla dorosłych z niskim lub niewystarczającym poziomem umiejętności podstawowych lub kwalifikacji jest powszechnie uwzględnione w strategiach krajowych, często jako część polityki edukacyjnej, ale także jako element szerszej reformy gospodarczej czy też strategii w dziedzinie zatrudnienia. Jednak mimo że dokumenty strategiczne obejmują konkretne zapisy poświęcone promowaniu dostępu do edukacji i szkoleń dla różnych defaworyzowanych grup słuchaczy, rzadko odnoszą się do wymiernych celów, które należy

osiągnąć. W związku z tym, nawet jeśli stosuje się monitoring i ewaluację działań, nie zawsze dotyczą one najważniejszych problemów, jakich doświadczają osoby z niskim poziomem umiejętności i kwalifikacji. Powoduje to sytuację w której można kwestionować, czy strategie sformułowane przez poszczególne kraje mają rzeczywisty potencjał tworzenia nowych możliwości uczenia się przez całe życie dla dorosłych z niskimi kwalifikacjami oraz innych defaworyzowanych grup. Zagadnienie to wymaga dalszych szczegółowych badań.

Szereg barier uniemożliwia dorosłym udział w uczeniu się przez całe życie – bariery te zasługują na uwagę twórców polityki edukacyjnej

Badanie edukacji dorosłych pokazuje, że bariery uniemożliwiające dorosłym uczenie się są często związane z ograniczeniami czasowymi powstającymi z powodów rodzinnych czy zawodowych, ale także wynikają z niemożności spełnienia wymagań wstępnych (np. kwalifikacje wymagane do udziału w programie kształcenia) czy też finansowych. Na podstawie analizy barier wskazywanych przez dorosłych z niskimi kwalifikacjami (dorośli z poziomem wykształcenia poniżej szkoły średniej drugiego stopnia) można stwierdzić, że 21,8% respondentów wymienia obowiązki rodzinne jako główną przeszkodę w zaangażowaniu się w uczenie się i szkolenia, 13,6% zgłasza

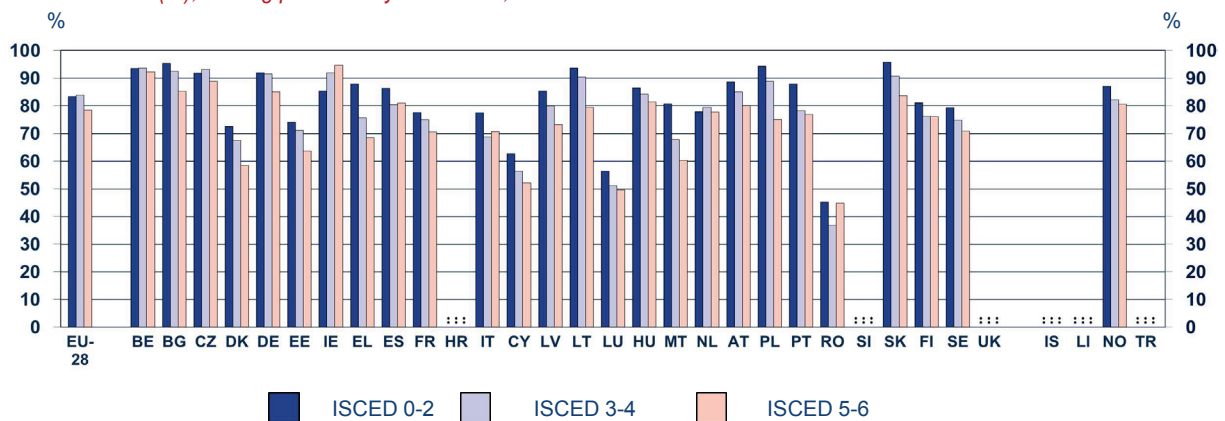
problemy z pogodzeniem obowiązków słuchacza z obowiązującymi ich godzinami pracy, 13,3% wymienia powody finansowe, a 7,1% wskazuje na kwalifikacje niewystarczające do spełnienia wstępnych wymagań. Położenie większego nacisku na elastyczność programów kształcenia (np. uczenie się na odległość, modularyzacja oferty kształcenia, alternatywne drogi dostępu do edukacji dorosłych czy też potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego), a także rozważenie problemu finansowej dostępności kształcenia to zagadnienia wymagające większego zainteresowania twórców polityki edukacyjnej.

Dotarcie do potencjalnych słuchaczy i uświadomienie im korzyści z uczenia się przez całe życie to jedno z kluczowych wyzwań edukacji dorosłych

Okolo 80% dorosłych nieuczestniczących w edukacji i szkoleniach nie przejawia zainteresowania włączeniem się w zorganizowane formy kształcenia. Oznacza to, że brak zainteresowania nauką jest najbardziej powszechnym powodem unikania zaangażowania w edukację. W niemal

wszystkich krajach brak zainteresowania jest wyraźnie bardziej widoczny wśród dorosłych z wykształceniem poniżej wyższego. Także prawdopodobieństwo poszukiwania informacji o możliwościach kształcenia jest niższe w przypadku osoby z niższym poziomem wykształcenia.

Dorośli (wiek 25-64 lat), którzy nie uczestniczyli w edukacji i szkoleniach oraz zadeklarowali brak zainteresowania takim uczestnictwem (%), według poziomu wykształcenia, 2011

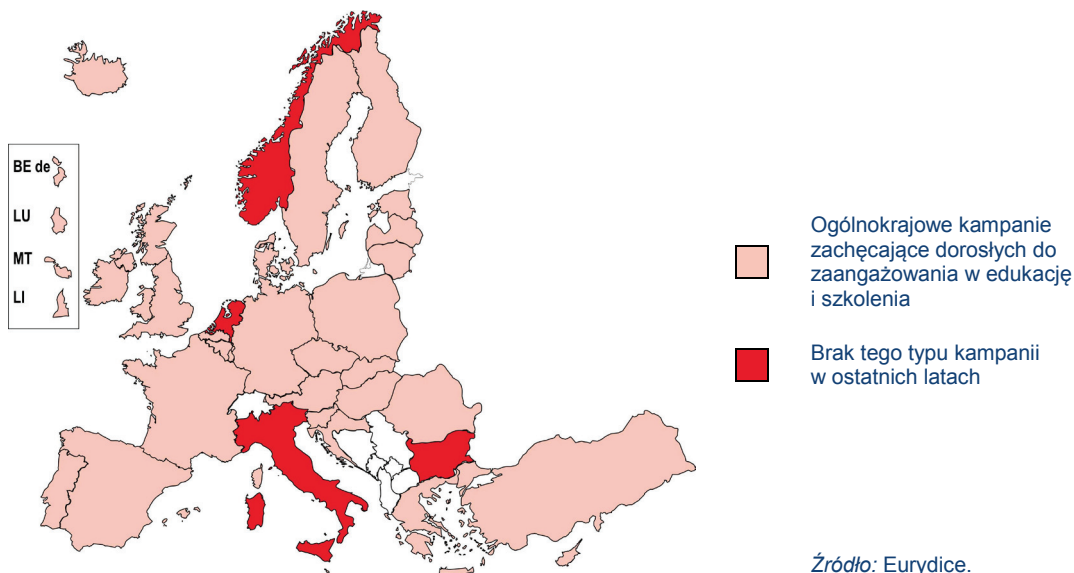
Źródło: Eurostat (Badanie Edukacji Dorosłych).

Inicjatywy w dziedzinie edukacji dorosłych są bardzo powszechne, ale niewiele wiadomo o ich skuteczności w przypadku osób z niskim poziomem kwalifikacji lub ich brakiem

Brak zainteresowania uczeniem się przez całe życie i samodzielnym poszukiwaniem informacji o możliwościach kształcenia to sygnał, że należy zintensyfikować działania mające na celu dotarcie do dorosłych i uświadomienie im, że istnieje już dla nich oferta edukacyjna, a jeśli nie mogą znaleźć odpowiadających im form kształcenia, należy ich zachęcić do zaangażowania się w wypracowanie nowych. W większości krajów władze publiczne są świadome konieczności

angażowania się w tworzenie oferty dla dorosłych i ich motywowaniu do podjęcia uczenia się przez całe życie. W ostatnich pięciu latach większość krajów przeprowadziła intensywne działania na rzecz edukacji dorosłych i społecznej świadomości w tej dziedzinie. Niestety realny wpływ tych inicjatyw na wzrost zainteresowania edukacją dorosłych wśród grup defaworyzowanych jest rzadko poddawany ewaluacji.

Kampanie zachęcające dorosłych do zaangażowania w edukację i szkolenia, 2009 - 2014

Źródło: Eurydice.

Pełne opracowanie *Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities* jest dostępne na stronach internetowych Eurydice: www.eurydice.org.pl oraz

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_reports_en.php

Dodatkowe informacje dotyczące edukacji dorosłych są dostępne w Eurypedii:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurypedia_en.php